

אלו טרפות פרק שלישי חולין

מו.

עין משפט נר מצוה

א ב מיי פ"ז מהל
שמיטת הלי"א סמ
עשין לו טו"ש י"ד סי
סג ספי ג:
בא ג מיי שם פ"ח ה"א
סמ ש טו"ש י"ד
סי לה ספי ג ופג"ה:
ד (מיי) שם הלכה ב ג
טו"ש שם ספי א[
בב ה ר מיי שם ה"א
טו"ש שם ספי ג:

דכסדרן כשרה היינו במקום שמכות האונות זו לזו דחצרתה מגינה על הנקב ו' אם כן בחנם הוא מחלק בין כסדרן לשלא כסדרן אם היה חילוק אפילו כסדרן ואם היינו מפרשים היינו רצימיהו זהו גידולה שרגילה הסירכה לצד שם בלא נקב הוא ניחא אבל ר"ח פירש רצימיהו הוא כמו מרצעימיהו כלומר היינו דרך רציעתו והיה נראה לפרש דרגילה הסירכה לצד בכל מקום צריכה בלא נקב עמוך שהיא שאצבת כל מיני משקה והא דטרפה שלא כסדרן היינו משום שסופה להתפרק וחשיב נקובה כיון שסופה לנקב אבל קשה מהא דאמר לקמן (דף מח.) גבי ריאה הסמוכה לדופן דרב נחמיה צריה דרב יוסף דיקא לה בפשוטי ומאי דיקה שייך דלא לעולם לא תצנצן כיון דהסירכה עולה בלא נקב ומיניה בלאו הכי קשה דכי אמרינן נמי דמחמת נקב היא צאה איך היה יודע ע"י שלא תצנצן שהסירכה זו מחמת דופן כי נמי יצקה הריאה לא תצנצן שהקרוס סותם את הנקב וטרפה היא דסופו ליפסק כשאינה סרוכה צמיצר החוה צנוקס צמיצה דלוינו כלקמן אלא שאני התם דחומרם בעלמא הוא דעצד דמן הדין יש לתלות צדופן

רפ"י זועי דסמיכי אהדי. קים ליה לרבא דלינן סמוכות אלא מחמת נקב שהיה צריכה והעלה הנקב את הזעות הללו כצדיו: **הוא ומתחיל כרפי.** ואם אחת היא ונראה כמין סדק צאמטעיה ודומה לז': **זועינן לה.** צאמת מזדה: **סלם מימינא.** דבהמה והיא לימין הטבח כשהיא תלויה ברגליה וצני מעיה כלפי הטבח: **יסי.** כצירה ליה לרבא דכנטול דמי. ולית הלכתא כותיה כדאמרינן בסמוך וראיתי שהשכירה מורי רבינו יעקב אצל חסרין וחליף הלכה כמותו דליכא מאן דפליג: **אמר ליה.** רב אחא לטבח כשהוא מן הצית: **מאי אמר לך.** מרימר: **אמר ליה.** רב אחא לטבח: **הדר עיילא קמיה.** דלמא לא עיין בה שפיר. כצירה ליה לרבא אחא הא דרבא: **וה"מ.** דיתרת כשרה דקיימא דרשא דלוינו: **אבל צני צני.** כגון מלמטה לערוגה כעוניותא דוורדא (א) ושהוא בין שמי הערוגות מלמטה או שיש אחת צאמטע האומא על גבה שלא כסדר חיתוכא דלוינו טרפה: **א"ל דברייתא.** רועות דאפלו. ואמרי לה דברייתא צריאות ושמות: **עינוינא.** כמו אינוינא אונה קטנה. דוורדא על

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה אבל בני וכו' דוורדא או שהיא: (ב) תוס' ד"ה (בדק) (הקוסם) היינו וכו' וכו' לא סבין מאי כ"ל וכו' וכו' א"ל נמק:

מוסף רש"י

הני תרתי בוועי דסמיכי להדדי. אם ש שט צעות צריכה ואין חוט הריאה מפקסין צניהון טרפה, דאמרינן מחמת נקב שהיה צנינן נדקין יחד ועלה צניהם קרוס וק"ל קרוס עטלה מחמת מכה א"ט קרוס וטרפה, כי עמד לין ז"ה הקרוס יעמוד הנקב ומתוך מיל הפרדט עני' קמ. ה' אבני אית לה לריאה. לנד ממרי האומות גדולות (שם ע"י קמא.) או חליף. היינו חסרה ממקום שהיא ראויה להיות שרי (ע"ל ח"ב.) חיווי ברייתא. הרעות כפאר וצערין (ע"ל ח"ב.)

שיטה מקובצת

[א] כל הני חיוי ברייתא ואמרי לה כל הני עיוי ברייתא הכי אית להו: [ב] כענינתא דוורדא או בן שתי: [ג] ברייתא רועות באפר ואמרי לה ברייתא בריאות ושמינות: [ד] דוורדא על שם שהיא קלישתא ואדומה: [ה] ובחשבות הגאונים הבבליים: [ו] ואותן הריאות להיות חסרו והוא לה: [ז] מגינה על הנקב וניחא אבל איכ' בהמס: [ח] מרימר: [ט] דוורדא הוא טרף: [י] לא סבין מאי טרפה כי כשהאונות סרוכות זו לזו כסדרן או סרוכות וסוככות אצל צלעות או כשר: [יא] למה צריך נפחיה כיון אלא מתפרק: [יב] אי לא דאמרי וכו'. ג"כ נ"א אבל אם אמרי דאין סרכה אלא מחמת נקב אחי שפיר הא דקובינן בנפחיה וכו': [יג] והריד משה דפונטימיה הנוכר בערוך: [יד] אין דרכו להיות חסיר וחליף אלא לאוני: [טו] דברי קבלה וכן פסק רבינו תנאל וכתב דאי מהדה לה להרנא שרחה ה"י: [טז] דחרא גופה לא אכרינן אלא: [יז] ולא הוה סבר רב איש למטרפה דהא כולהו הכי אית להו אלא ודאי אפי' על השניה קאמר לכשרה:

רבינו גרשום

כבועא דלא אמרינן נקבין בועא אחריתי אם דמו הנקבים להדדי דאמרינן לאחור שחיטה נקבה והוא כשרה אבל אולינ' לחומרם ואמרינן קרוס שחיטה הוא: הני תרתי בוועי דריאה דסמיכי להדדי כו' דאמרינן כיון דסמיכי להדדי [חיישין] שמה [ש] נקב ביתים ולאו אחי מדי לטותמי הנקב: ואי לא תרתי אינון וטרפה כלומר דאמרינן נקב ביתיים: כל הני חיוי ברייתא הכי אית להו ואיכא דאמר כל הני עיוי ברייתא הכי אית להו:

ואמר רבא "הני תרתי בוועי דסמיכי להדדי לית להו בדיקווא יחדא ומתחילא כתרתי בייתין" (א) סילוא ובועינן לה אי שפכן להדדי חדא היא וכשרה ואי לא תרתי ניגהו וטרפה ואמר רבא י'ה' אוני אית לה לריאה אפה כלפי גברא תלתא מימינא ותרתי משמאלא י'חסיר או יתיר או חליף טרפה ההוא יתירתא דאתאי לקמיה דמרימר הוה יתיב רב אחא אבבא א"ל מאי אמר לך א"ל אכשרה ניהלה א"ל הדר עיילא קמיה א"ל זיל אימא ליה למאן דיתיב אבבא לית הלכתא כוותיה דרבא ביתרת והני מילי דקיימא בדרא דאוני אבל ביני ביני טרפה ההוא ביני ביני דאתא לקמיה דרב אישי סבר רב אישי למיטרפה א"ל רב הונא מר בר אוביא יבל הני (ב) חיוי ברייתא (ג) הכי אית להו וקרו לה טבחי עינוינא דוורדא והני מילי מגואי אבל

דאיכא ריעותא והוא היה צודק להחמיר דאי מתמרי (א) היא מצנצנא הוה ערף ומיחו קשה דקאמר מר וטורא הא דרב נחמיה דצדיק לה בפשוטי לה אמרי אוני דסריכי שלא כסדרן והיה צדיקה היא ליה להכשיר אי לא מצנצנא והלא וכלא לעולם לא תצנצן ומיחו היינו לה דפריך עליה בשלמה האתא תלינן צדופן אבל הם אי האי אינקב טרפה והי האי אינקב טרפה ופיש שם צוקונטרס בשלמה הכא צדיק לה דאי לא מצנצנא לא אמרינן דניקבה ונסתמה דכיון דאיכא למתליה צדופן תלינן צדופן וכושרה אלא הכא גבי תרתי אוני מכדי סירכה זו מחמת מכה היתה והי מיישוה דלינקוב טרפה והא דלא מפקס יקא קרוס עלה בה וסתמה ומיחו לפירושו שפירש קרוס עולה בלא נקב קשה הלשון דלא הוה ליה למימר הי האי אינקב אלא אי הוא מוקס מיינקב ושמה אינקב הוא כמו מיינקב ויש ליישב

דאיכא ריעותא והוא היה צודק להחמיר דאי מתמרי (א) היא מצנצנא הוה ערף ומיחו קשה דקאמר מר וטורא הא דרב נחמיה דצדיק לה בפשוטי לה אמרי אוני דסריכי שלא כסדרן והיה צדיקה היא ליה להכשיר אי לא מצנצנא והלא וכלא לעולם לא תצנצן ומיחו היינו לה דפריך עליה בשלמה האתא תלינן צדופן אבל הם אי האי אינקב טרפה והי האי אינקב טרפה ופיש שם צוקונטרס בשלמה הכא צדיק לה דאי לא מצנצנא לא אמרינן דניקבה ונסתמה דכיון דאיכא למתליה צדופן תלינן צדופן וכושרה אלא הכא גבי תרתי אוני מכדי סירכה זו מחמת מכה היתה והי מיישוה דלינקוב טרפה והא דלא מפקס יקא קרוס עלה בה וסתמה ומיחו לפירושו שפירש קרוס עולה בלא נקב קשה הלשון דלא הוה ליה למימר הי האי אינקב אלא אי הוא מוקס מיינקב ושמה אינקב הוא כמו מיינקב ויש ליישב

שם (א) קלישתא ואדומה: **וה"מ מגואי.** מחמת: **א** אפילו טרפה דאסא. קטנה כעלה של הסם. ומדקצר רב אישי למיטרפה שמע מינה לאו אורחה ובהני דין דאית צריכה דידה אי משכחינא ריאה דלית בה עינוינא כשרה. ויש אומרים שאם חסרו אונות הימין מלטריפין לה צהדימה הואיל ויתרת היא וצתשופת (א) הצבליים מלמתי כן אבל לא שדעתי ואין הדבר נראה בעיני והואיל ולא קיימא דרשא קדוה יתרת היא ואותם הראויות להיות (א) חסרות והוא לה כחליף וטרפה וכדמשתכחן תרתי עינוינא שמעתי מפי מורי הוקן שנחלקו בה גדולי הדור ר' יהודה צן רבי צרוך וחציריו ולא פירש לי דעתו ונראה לי שהיא טרפה דהא יתרת דציני צני היא ולאו אורחה דחרא גופה לא אכשרן אלא משום דכל הנך צרייתא הכי אית להו: דמיה

פירוש הקונטרס אע"ג דקרוס העולה מחמת מכה אינו קרוס להתפרק סותמתה ומגינה יותר שהקרוס הולך וחוק ומיחו הא דפריך רב צו יוסף לרבינא גבי ריאה שניקבה ודופן סותמתה (א) אי לא סבין אלמאי טרפה כו' ה"ג הוה מני לאקשווי אמאי דמכשר רבא תרי אוני דסמיכי אהדי כסדרן כיון דניקבה אמאי כשר ע"י סתימת הסרכא אלא דרב יוסף שמע הא דרבינא צרישא ופריך עלה ואי הוה שמיע ליה מילתא דרבא הוה נמי פריך עלה ומתוך הלכות טרפות של רבינו גרשום ותשובת הגאונים שכתב הרב ר' יוסף ט"ע משמע נמי שהסרכא מחמת נקב היא צאה שמצריכינן נפחיה כשהאונות סרוכות זו לזו כסדרן או סמוכות וסרוכות צלעות או צבצר שצין הצלעות והשתא אם הסרכות צאות בלא נקב ח"כ כסדרן למה צריך נפחיה כיון דלא (א) מתפרק וכן צריכה הסרכה לדופן במקום צרייתא דלוינו (א) (א) אם לאו דאמר דלינן סירכא אלא מחמת נקב וכו' שפיר דבדקין לה נפחיה שמה עיין לא נעשה דאמר אלא פירש צוקונטרס שמה צ"ל ליד ושאלתי את פי רבינו יעקב צ"ל יקר והימיה לי לאכול ופירש לי טעמו וטעם האוסרין ונראה לו דשרי וי"ת פסק לאיסור ואמר דכל המאכל אונה סרוכה צאומא מאכיל טרפות בישראל דנראה טעם האוסרין דרבא לא הכשיר אלא צתרי אוני ואומא אין שם אונא עליה אלא שם ריאה כדאמר רבא ה' אוני יש לה לריאה ואם איתא שבעה מצעי ליה ולכן קראוה ראשונים אומא לפי שאינה בכלל אונות דשם ריאה עליה שזהו עיקר הריאה וצאוני המיר רבא כמו שמפרש צוקונטרס שעומדת צמיצר החוה כלקמן ואינה מתפרקת אבל צאומא דהיינו ריאה לא המיר ועל הממיר להציא ריאה וכן צה"ג וצתשובת הגאונים והר"ר משה דפונטימיה"א (א) וזכר בערוך עם הגאונים וכן נוהגים בכל מקום לאיסור חוץ ממקומו של רבינו שלמה שפסט היתר וכל רבותיו אוסרין חוץ מרבו (של) הוקן ולאו ממקום שפסט היתר של רש"י וכתב הר"י ז"ל שרבינו גרשום ורבינו נתשון גאון ר"ח ורבינו שמואל ור"י צן רבינו יהודה כולם מתירים וצתוספות רבינו יהודה מלמתי להמיר בשם ריב"ז דאי לא הוה אומא בכלל אוני לא תמלא שלא כסדרן צמאל ורבא אמר סתם בין צימין בין צמאל והא דלא אמר שבעה אוני אית לה לריאה משום חסיר וחליף נקט חמשה דאומא אין דרכו להיות חסיר וחליף אלא (א) לחמשה אוני ועוד נמי נראה דאפילו אם אין אומא שם אונא עליה מכל מקום נקט רבא אוני לשמעתינן דאפילו צאוני שלא כסדרן טרפה כדמפרש צוקונטרס ואי הוה נקט אונא הסרוכה לאומא הוה אמינא דלונא צאומא אפילו שלא כסדרן כשרה: **א"ל שפבי אהדדי חדא היא וכשרה.** כמז בעל הלכות גדולות דזעות צשיפולי ריאה דהיינו צשיפולי אונות או אומות טרפה ופירש הטעם דכל יתר כנטול דמי ומימה דמה ענין זה אלא זה ואי חשיב ליה יתר צוקו ריאה הכי נמי צאמטע ואין לאסור מפני שנראה כמתי צעות דהא מכשרין היכא דשפבי אהדדי ושמה הטעם דכשעומד צוקו סופו ליפסק ולינקב וטוב ליהרר שכל דצריהם דצרי קבלה וכן פסק רבינו י"ג גרשום וכתב דאי מהדר לה אורחה צישרא כשרה: **א"ל שרפא.** כמז בעל הלכות טרפות של רבינו גרשום דאפילו לא הפסק דאפיהם כחוט השערה טרפה משמע דאי כשי צמינא כשי אורחה אהדי כשרה וכתב רבינו יהודה דוקא צעות שיש בהן מוגלא אבל צמחים קשין אפילו סמיכי כשרה וכן פירש רבינו שמואל: **ב"ל** הני עיוי ברייתא הכי אית אהו. והא דאמר דציני צני טרפה היינו היכא דגדולה הרבה ואין דומה לענוינא דוורדא פירש צוקונטרס דכי משתכחן תרתי דטרפה דהא יתרת דציני וציני לאו אורחה דחרא גופה לא י"ח אכשר אלא משום דכל הני עיוי צרייתא הכי אית להו ואם אין לה אפילו אחת כשרה ורבינו אפרים אומר דכל אחת לא היה אומר כל הני עיוי צרייתא הכי אית להו ו"ח ולא היה סבור רב אישי למטרפה דהא כולהו אית להו אלא ודאי אפילו על שנים קאמר דכשרה משום דהני עיוי צרייתא הכי אית להו ולפיכך אם אין לו אפילו אחת טרפה ונראה דאין ריאה מזהמות שלנו דשמה חלוקות משלהם כדלשכתן צפרק הלוקח בהמה (בסו"ט דף י"ט): דפרה בת שלשה שילדה ודאי לכהן וצתמות שלנו יולדות לפעמים צשנה שניה (א) אם לא שנאמר דכשילדת צשנה שניה תשש כחה ושוב לא תלד עד שנה רביעית ועמא דבר כרש"י מדקאמר וקרו לה טבחי עינוינא דוורדא משמע כפירושו דאין שם אלא היא דלא מקצבר כלל לומר דקאי אשניה ובכל מקום שהיא סרוכה טרפה ואם חסר אחת מן האונות אין העינוינא מלטריפת להשלים:

פירוש הקונטרס אע"ג דקרוס העולה מחמת מכה אינו קרוס להתפרק סותמתה ומגינה יותר שהקרוס הולך וחוק ומיחו הא דפריך רב צו יוסף לרבינא גבי ריאה שניקבה ודופן סותמתה (א) אי לא סבין אלמאי טרפה כו' ה"ג הוה מני לאקשווי אמאי דמכשר רבא תרי אוני דסמיכי אהדי כסדרן כיון דניקבה אמאי כשר ע"י סתימת הסרכא אלא דרב יוסף שמע הא דרבינא צרישא ופריך עלה ואי הוה שמיע ליה מילתא דרבא הוה נמי פריך עלה ומתוך הלכות טרפות של רבינו גרשום ותשובת הגאונים שכתב הרב ר' יוסף ט"ע משמע נמי שהסרכא מחמת נקב היא צאה שמצריכינן נפחיה כשהאונות סרוכות זו לזו כסדרן או סמוכות וסרוכות צלעות או צבצר שצין הצלעות והשתא אם הסרכות צאות בלא נקב ח"כ כסדרן למה צריך נפחיה כיון דלא (א) מתפרק וכן צריכה הסרכה לדופן במקום צרייתא דלוינו (א) (א) אם לאו דאמר דלינן סירכא אלא מחמת נקב וכו' שפיר דבדקין לה נפחיה שמה עיין לא נעשה דאמר אלא פירש צוקונטרס שמה צ"ל ליד ושאלתי את פי רבינו יעקב צ"ל יקר והימיה לי לאכול ופירש לי טעמו וטעם האוסרין ונראה לו דשרי וי"ת פסק לאיסור ואמר דכל המאכל אונה סרוכה צאומא מאכיל טרפות בישראל דנראה טעם האוסרין דרבא לא הכשיר אלא צתרי אוני ואומא אין שם אונא עליה אלא שם ריאה כדאמר רבא ה' אוני יש לה לריאה ואם איתא שבעה מצעי ליה ולכן קראוה ראשונים אומא לפי שאינה בכלל אונות דשם ריאה עליה שזהו עיקר הריאה וצאוני המיר רבא כמו שמפרש צוקונטרס שעומדת צמיצר החוה כלקמן ואינה מתפרקת אבל צאומא דהיינו ריאה לא המיר ועל הממיר להציא ריאה וכן צה"ג וצתשובת הגאונים והר"ר משה דפונטימיה"א (א) וזכר בערוך עם הגאונים וכן נוהגים בכל מקום לאיסור חוץ ממקומו של רבינו שלמה שפסט היתר וכל רבותיו אוסרין חוץ מרבו (של) הוקן ולאו ממקום שפסט היתר של רש"י וכתב הר"י ז"ל שרבינו גרשום ורבינו נתשון גאון ר"ח ורבינו שמואל ור"י צן רבינו יהודה כולם מתירים וצתוספות רבינו יהודה מלמתי להמיר בשם ריב"ז דאי לא הוה אומא בכלל אוני לא תמלא שלא כסדרן צמאל ורבא אמר סתם בין צימין בין צמאל והא דלא אמר שבעה אוני אית לה לריאה משום חסיר וחליף נקט חמשה דאומא אין דרכו להיות חסיר וחליף אלא (א) לחמשה אוני ועוד נמי נראה דאפילו אם אין אומא שם אונא עליה מכל מקום נקט רבא אוני לשמעתינן דאפילו צאוני שלא כסדרן טרפה כדמפרש צוקונטרס ואי הוה נקט אונא הסרוכה לאומא הוה אמינא דלונא צאומא אפילו שלא כסדרן כשרה: **א"ל שפבי אהדדי חדא היא וכשרה.** כמז בעל הלכות גדולות דזעות צשיפולי ריאה דהיינו צשיפולי אונות או אומות טרפה ופירש הטעם דכל יתר כנטול דמי ומימה דמה ענין זה אלא זה ואי חשיב ליה יתר צוקו ריאה הכי נמי צאמטע ואין לאסור מפני שנראה כמתי צעות דהא מכשרין היכא דשפבי אהדדי ושמה הטעם דכשעומד צוקו סופו ליפסק ולינקב וטוב ליהרר שכל דצריהם דצרי קבלה וכן פסק רבינו י"ג גרשום וכתב דאי מהדר לה אורחה צישרא כשרה: **א"ל שרפא.** כמז בעל הלכות טרפות של רבינו גרשום דאפילו לא הפסק דאפיהם כחוט השערה טרפה משמע דאי כשי צמינא כשי אורחה אהדי כשרה וכתב רבינו יהודה דוקא צעות שיש בהן מוגלא אבל צמחים קשין אפילו סמיכי כשרה וכן פירש רבינו שמואל: **ב"ל** הני עיוי ברייתא הכי אית אהו. והא דאמר דציני צני טרפה היינו היכא דגדולה הרבה ואין דומה לענוינא דוורדא פירש צוקונטרס דכי משתכחן תרתי דטרפה דהא יתרת דציני וציני לאו אורחה דחרא גופה לא י"ח אכשר אלא משום דכל הני עיוי צרייתא הכי אית להו ואם אין לה אפילו אחת כשרה ורבינו אפרים אומר דכל אחת לא היה אומר כל הני עיוי צרייתא הכי אית להו ו"ח ולא היה סבור רב אישי למטרפה דהא כולהו אית להו אלא ודאי אפילו על שנים קאמר דכשרה משום דהני עיוי צרייתא הכי אית להו ולפיכך אם אין לו אפילו אחת טרפה ונראה דאין ריאה מזהמות שלנו דשמה חלוקות משלהם כדלשכתן צפרק הלוקח בהמה (בסו"ט דף י"ט): דפרה בת שלשה שילדה ודאי לכהן וצתמות שלנו יולדות לפעמים צשנה שניה (א) אם לא שנאמר דכשילדת צשנה שניה תשש כחה ושוב לא תלד עד שנה רביעית ועמא דבר כרש"י מדקאמר וקרו לה טבחי עינוינא דוורדא משמע כפירושו דאין שם אלא היא דלא מקצבר כלל לומר דקאי אשניה ובכל מקום שהיא סרוכה טרפה ואם חסר אחת מן האונות אין העינוינא מלטריפת להשלים: